

**PETICIÓ DE PROTECCIÓ
DEL B.I.C.
SANT JERONI DE COTALBA**

Col·lectiu Vall de Vernissa

PETICIÓ DE PROTECCIÓ DEL B.I.C. SANT JERONI DE COTALBA

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] compareix davant la Conselleria de Cultura i Educació i diu:

El Col·lectiu Vall de Vernissa és una Associació cívica i cultural amb número de registre CV-01-036450-V de la Generalitat Valenciana, l'àmbit territorial d'acció de la qual es circumscriu als cinc pobles que constitueixen la Vall de Vernissa; és a dir, Alfauir, Ròtova, Castellonet de la Conquesta, Almiserà i Llocnou de Sant Jeroni. Constitueixen els fins del Col·lectiu, delimitats als seus estatuts, la defensa, conservació i divulgació del patrimoni cultural, històric, documental, mediambiental i social de la Vall de Vernissa, així com d'altres relatius, directament o indirectament, amb l'àmbit d'acció de l'associació. Especial atenció mereixerà tot allò relacionat en la intercomunicació de les poblacions esmentades i la seua relació amb àmbits territorials més amples.

I realitza la següent

AL·LEGACIÓ

La protecció de l'entorn del monestir de Sant Jeroni de Cotalba, bé d'interés cultural, amb caràcter de monument

El preàmbul de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià disposa que *El patrimoni valencià és una de les principals senyes d'identitats del poble valencià i el testimoni de la seua contribució a la cultura universal. Els béns que l'integren constitueixen un llegat patrimonial d'inapreciable valor, la conservació i enriquiment del qual correspon a tots els valencians i, especialment, a les institucions i als poders públics que el representen.*

Per DECRET 93/1994, de 24 de maig, del Govern Valencià, es declarà bé d'interés cultural, amb categoria de monument, el monestir de Sant Jeroni de Cotalba, a Alfauir. Que en l'annex II, quan motiva la delimitació de l'entorn de protecció (pàg. 6325) es determina que, *“en el cas concret del monestir de Sant Jeroni de Cotalba, cal apartar-se un poc del criteri general, encara que no de la seua intencionalitat subjacent, fonamentalment per la peculiar situació extraurbana, en què no es pot parlar de parcel·les en el sentit urbanístic de la paraula ni d'espais públics. Es tracta d'un enclavament edificatori de gran valor històric i artístic, que se situa en un entorn de sòl no urbanitzable que té un gran valor agrícola... i en què es podria parlar dels valors paisatgístics de l'àrea.”*

D'açò s'entén que qualsevol modificació o requalificació de l' *“entorn de sòl no urbanitzable”* que afecte la relació espacial i visual que conformen els valors paisatgístics de l'àrea en què se ancestralment s'ha emplaçat el monestir de Sant Jeroni de Cotalba (és a dir, la conca mitjana del Vernissa, al seu pas per Ròtova, Alfauir i Palma) hauria de precipitar la modificació de l'esmentat perímetre de protecció de l'entorn del monument.

El preàmbul de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià disposa que *El patrimoni valencià és una de les principals senyes d'identitats del poble valencià i el testimoni de la seua contribució a la cultura universal. Els béns que l'integren constitueixen un llegat patrimonial d'inapreciable valor, la conservació i enriquiment del qual correspon a tots els valencians i, especialment, a les institucions i als poders públics que el representen.*

Que existeix un informe del Consell Valencià de Cultura de 2003 en el qual es determina com a qüestió bàsica o d'especial importància, i a la vista d'algunes actuacions, com són l'autovia en execució, la planta de residus existent, un polígon industrial, o altres projectes urbanístics, les administracions públiques han de procurar per la preservació de l'entorn del monestir, delimitant uns usos adients i uns límits que conserven els valors mediambientals, paisatgístics i patrimonials existents. El Consell Valencià de Cultura suggereix que la Conselleria de Cultura i Educació estudie la delimitació de l'entorn del B.I.C. i les seues parts frontereres , en la mesura que poden afectar-lo des del punt de vista paisatgístic i cultural, i sol·licita que se li facilite una còpia de l'estudi una vegada fet”.

Que l'Ajuntament d'Alfauir és coneixedor d'aquest informe i de les condicions en què es va declarar com a Bé d'Interés Cultural el monestir de Sant Jeroni de Cotalba. I que, per tant, també és coneixedor de les causes per les quals existeix un perímetre de protecció de l'entorn del monestir tan limitat.

Considerant que l'Ajuntament d'Alfauir no ha desplegat l'obligació d'aprovar un Pla Especial de Protecció de l'entorn de Sant Jeroni de Cotalba, declarat bé d'interés cultural pel Decret 93/1994, de 24 de maig, del Govern Valencià, requisit que havia d'acomplir-se en el termini màxim d'un any des de la publicació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià.

Considerant que en els esmentats plans especials "es delimitarà amb precisió l'entorn de protecció, que estarà constituït pels immobles i espais públics que formen l'àmbit visual i ambiental immediat... del paisatge sobre els quals qualsevol intervenció poguera afectar la percepció del bé," així que "cap intervenció no podrà alterar el caràcter arquitectònic i paisatgístic de la zona", segons determinen els articles 34.2, 34.4 i 39.3 de la Llei 7/2004, de 19 d'octubre, de la Generalitat, de Modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià.

Aprovar el Pla Especial de Protecció de monestir de Sant Jeroni de Cotalba ha de precedir qualsevol actuació projectada en l'entorn d'aquest bé d'interés cultural amb categoria de monument.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià determina que *“Els estudis d'impacte ambiental relatius a tota classe de projectes, públic o privats, que puguen afectar béns immobles de valor cultural hauran d'incorporar l'informe de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència sobre la conformitat del projecte amb la normativa de protecció del patrimoni cultural”*.

En el document d'estudi d'impacte ambiental del Programa d'Actuació Integrada Sector Vernissa Golf (la informació del qual apareix a la publicació del DOGV el 12 de setembre de 2005), actuació situada al davant del monestir de Sant Joerni de Cotalba i que presenta un alt grau de modificació del paisatge en l'entorn immediat del monument declarat bé d'interés cultural pel Decret 93/1994, de 24 de maig, del Govern Valencià, hi manca aquest document preceptiu, el qual vincularà *l'organ que haja de realitzar de la declaració d'impacte ambiental (art.11)*.

El decret 93/1994, de 24 de maig, del Govern Valencià, pel qual es declara bé d'interés cultural, amb categoria de monument, el monestir de Sant Jeroni de Cotalba, a Alfauir, reconeix (annex II) que *“es tracta d'un enclavament edificatori de gran valor històric i artístic, que se situa en un entorn de sòl no urbanitzable que té un gran valor agrícola.. i en què es podria parlar dels valors paisatgístics de l'àrea”*.

L'entorn agrícola que determinarà la motivació de la vigent delimitació del perímetre de protecció del monument es transformarà severament amb el Programa d'Actuació Integrada Residencial Vernissa Golf (el 12 de setembre de 2005 n'apareix a la publicació del DOGV la informació pública), que justifica el camp de golf com la millor solució de recanvi d'uns terrenys urbanitzables industrials que ocupaven 140.250 m² (Pla parcial paralitzat ja per la Conselleria de Territori pel seu impacte envers Sant Jeroni), evidentment discutible, però res no diu de la zona residencial, noves i irreversibles distorsions en la percepció i en la relació espacial i visual del monument, alterant-se de forma irreversible el caràcter primigeni de l'entorn en què ancestralment ha estat emplaçat el monestir, cosa que comportarà una important disminució del grau de comprensió del singular bé.

Per tot això l'execució del PAI Sector Vernissa Golf esdevé extremadament contradictòria al turisme de qualitat sostenible, el qual –segons directrius internacionals- passa pel més escrupolós respecte pel medi i la potenciació dels elements autòctons de la nostra identitat col·lectiva, i no per aquelles fórmules que primen la pèrdua del patrimoni, individual o col·lectiu.

El Col·lectiu Vall de Vernissa va encarregar el desembre de 2004 un estudi d'impacte paisatgístic que ha estat executat per José Mª Peiró i Xavier Ródenas, ambdós enginyers de forest, recolzats per l'empresa Aixortà. Treballs forestals. L'esmentat estudi va estar realitzat per tal d'analitzar l'impacte de la “Propuesta de Actuación Integrada” que inclou; “Plan de Mejora, Estudio de Impacto Ambiental, Programa de Actuación Integrada y Proyecto de Urbanización”. Inicialment ha sigut promoguda per la entitat “Vernisa Golf, S.L”. És desenvolupa en el sector NE del terme municipal d'Alfauir (mapa 1) i E del de Ròtova, els quals formen part de la comarca de La Safor, i de la província de València, que havia presentat VERNISSA GOLF S.L. el 2004, publicat a 19 de novembre de 2004 al DOGV, retirat posteriorment.

Tanmateix, a 12 de setembre de 2005, es publica al DOGV la “información pública del programa de actuaciones integradas comprensivo de homologación sectorial modificativa, plan parcial de mejora, estudio de impacto ambiental y otros” del projecte “SECTOR VERNISSA GOLF”., que afecta de terme d'Alfauir.

La valoració de l'impacte paisatgístic és defectuosa i està feta de manera interessada per tal d'afavorir l'execució del present Programa d'Actuació Integrada “Sector Vernissa Golf”.

L'informe d'impacte ambiental, en la secció d'impacte paisatgístic, a pesar que indica que “el paisaje debe ser considerado específicamente al proyectar cualquier actuación sobre el territorio, puesto que al ser su expresión visible es fácilmente susceptible a la alteración.”

De més a més, qualifica la urbanització com una mera “ampliación del núcleo urbano de Alfauir”, a pesar que al llarg de tot el projecte l'actuació ha estat considerada com una urbanització a banda.

Per aqueix motiu, presentem com a contrast el present estudi d'impacte paisatgístic, realitzat de manera monogràfica i més detallada, tot amb els criteris de valoració i anàlisi, en contraposició a la falta de rigor que presenta l'estudi presentat per "VERNISSA GOLF S.L."

L'estudi d'impacte ambiental, així i tot, reconeix que "su elevada accesibilidad visual y su transitabilidad contribuyen a aumentar el impacto visual"; que "el tamaño de la cuenca visual es grande". I després d'advertir que "la implantación de naves industriales [en els 140.250 m² considerats com a sòl urbanitzable industrial] generaría un fuerte impacto paisagístico que resultaría altamente negativo" (pàg. 51), afirma que "las nuevas construcciones del área residencial [l'actual projecte abasta **785.576 m²**] quedarán integradas en su entorno".

En la conclusió del *Informe paisatgístic de la vall del Vernissa i establimen d'impacte produït sobre el paisatge per la "Propuesta de Actuación Integrada del Sector Vernissa Golf". Termes municipals d'Alfauir, Ròtova, Ador i Palma*, el qual adjuntem, se'ns adverteix que "**la zona afectada per l'anomenada "Propuesta de Actuación Integrada del Sector Vernissa", té una SENSIBILITAT ALTA (85%), el que obliga a evitar les transformacions que modifiquen el paisatge en conjunt. En tot cas, es permetran modificacions mínimes, sense canvis sustancials en les formes del paisatge,** en contraposició de la valoració que realitza VERNISSA GOLF S.L., que indica que la fragilitat visual és baixa, sense esmentar els criteris que condicionen la fragilitat visual i el seu entorn.

Que, segons l'art. 25 de la Llei 6/1994, de 15 de novembre, de la Generalitat Valenciana, Reguladora de l'Activitat Urbanística, l'art. 21.2 de la Llei 4/2004, de 30 de juny, de la Generalitat Valenciana, d'Ordenació del Territori i Protecció del Paisatge, així com el títol III de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, s'ha desatés completament els béns patrimonials arqueològics i culturals afectats per l'actuació que es pretén dur endavant

En l'Estudi d'Impacte Ambiental (punt 4.12) s'afirma que, per a conèixer si dins l'àmbit d'actuació es troben restes arqueològics censades, s'ha consultat l'inventari de jaciments arqueològics de la Comunitat Valenciana, realitzat per la Direcció General de Patrimoni de la Conselleria d'Educació i Ciència, i que el resultat d'aquesta consulta ha estat que dins l'àmbit d'actuació no existeixen restes arqueològiques censades.

Que, a més de la font consultada existeixen altres documents, on sí es fa referència de l'existència de jaciments arqueològics dins l'àmbit d'actuació, entre els quals està el que elaborà, a instàncies del propi ajuntament d'Alfauir, l'arqueòleg Josep Gisbert Santonja per a afegir-se al document d'Homologació Modificativa de les Normes Subsidiàries del planejament d'Alfauir que la corporació estava tramitant i que en sessió plenària de data 7 de març de 2002 l'ajuntament acordà posar-lo a exposició pública.

Que en aquest document "*Catálogo de bienes del patrimonio cultural de Alfauir*" de J.Gisbert a la seua introducció afirma que "... *que (Alfauir) aún cuenta con un conjunto de bienes patrimoniales que, de conservarlos y respetarlos, constituyen un valioso legado que será, sin duda, en un futuro próximo un recurso complementario en el tejido económico, social y cultural de esta tranquila y grata poblacional del occidente de la Safor*".

Que dins el catàleg apareixen inventariats diversos elements a protegir com són:

1.

Jaciment	Rafalany
Cronologia	Siglos I-III d.C.
Tipologia	Villa Romana

La seua localització és a la partida Rafalany, junt al Camí Real de Xàtiva.

Segons Gisbert aquest jaciment consta als Arxius de la Direcció General de Patrimoni Artístic, la qual cosa contradiu l'afirmat a l'EIA del projecte.

2.

Estructura	Assut de Canyelles
Cronologia	Època Medieval y Moderna

Tipologia	Sistema hidràulic medieval i modern
-----------	-------------------------------------

Malgrat que l'estructura de l'assut no queda enclavada dins l'àmbit d'actuació si que ho fa el seu sistema hidràulic "... en cuanto la acequia, todo el espacio de huerta tradicionalmente irrigado por el sistema hidràulico, así como las parcelas colindantes al trazado de la misma, se han de considerar como área de influencia del bien patrimonial". La séquia, seguin el marge dret de riu Vinuesa, s'endinsa dins l'àrea d'actuació regant terres afectades per l'actuació amb trobant una interessant arquitectura de pedra seca sobre la que Gisbert recomana fer "*una normativa que garantice su conservación y mantenimiento*" "*Propuesta de protección: Protección integral de la acequia que canaliza las aguas. Estudiar la protección de la huerta que genera, así como el paisaje de "marges"... esta protección está, asimismo, vinculada a valores paisajísticos*"

3.

Edifici	Camí de Xàtiva
Cronologia	Segle V a.C. – Segle XX
Tipologia	Via prerromana i romana

Gisbert afirma que "*... se requiere que el planeamiento y la ordenación del territorio aseguren la conservación estricta de su trazado, dado que se trata de una traza urbanística fosilizada que cuenta con más de dos milenios de antigüedad.*". A més fa una sèrie de recomanacions encaminades a "*... el mantenimiento de aquellos elementos que definen el paisaje tradicional...*"

4.

Estructura	Bassa de rec
Cronologia	?
Tipologia	Arquitectura hidràlica

També tenim coneixement de l'existència d'una antiga bassa de rec no citada al "Catálogo de bienes del patrimonio cultural de Alfauir" per desconeixement per part de J.Gisbert de la seua existència. Pensem que és mereixedora de protecció com a bé històric. Caldria situar-la cronològicament. Podria haver sigut propietat del monestir de Sant Jeroni, doncs queda localitzada en una parcel·la propietat de la família Trénor. Sembla que s'omplia amb aigua de la font de Canelles o font del Poll, situada no massa lluny d'aquesta estructura.

Que l'Ajuntament d'Alfauir, que recolza el projecte de VERNISSA GOLF, ha amagat deliberadament el present informe sobre el patrimoni cultural d'Alfauir per tal de dur endavant el PAI projectat per l'empresa. En aquest dossier li fem un extracte.

Per la qual cosa US DEMANE que, tenint per presentat aquest escrit en temps i forma, l'admetesca i resolga d'acord amb allò interessat per aquesta part en el cos del mateix, no aprovant el projecte de programa d'actuació integrada de Vernissa Golf, S.L. i iniciant la catalogació o estudi dels béns presentats en aquest dossier.

ANNEXOS:

- Adjuntem l'*Informe paisatgístic de la vall del Vernissa i establiment d'impacte produït sobre el paisatge per la "Propuesta de Actuación Integrada del Sector Vernissa Golf". Termes municipals d'Alfauir, Ròtova, Ador i Palma.*

- Adjuntem, així mateix, el decret 93/1994, de 24 de maig, del Govern Valencià, pel qual es declara bé d'interés cultural, amb categoria de monument, el monestir de Sant Jeroni de Cotalba.

- També, l'informe emés pel Consell Valencià de Cultura el 1993 sobre el monestir de Sant Jeroni de Cotalba.

- Adjuntem, també, un extracte de l'informe de béns de patrimoni cultural d'Alfauir, realitzat per l'arqueòleg Josep A. Gisbert, per a l'ajuntament d'Alfauir, datat a novembre de 2001, on es descriuen els jaciments arqueològics en l'entorn del monestir.

Davant tot allò exposat,

DEMANEM:

Que la Conselleria de Cultura i Educació faça cas de les recomanacions del Consell Valencià de Cultura, el qual “suggereix que la Conselleria de Cultura i Educació estudie la delimitació de l’entorn del B.I.C. i les seues parts frontereres, en la mesura que poden afectar-lo des del punt de vista paisatgístic i cultural, i sol·licita que se li facilite una còpia de l’estudi una vegada fet”.

I demanem la modificació i ampliació de l’esmentat períntere de protecció de l’entorn del monument Sant Jeroni de Cotalba.

Així mateix, demanem que el Govern Valencià realitze les inspeccions escaients per comprovar l’estat lamentable i ruïnós de l’aqüeducte del monestir, des de la font de la Batlamala (Almiserà) fins al mateix cenobi (Alfauir), ja que aquest element també està protegit pel mateix decret que el conjunt arquitectònic del monestir.

Castellonet, a 9 d’octubre de 2005.

N’ ALEJANDRO FONT DE MORA, CONSELLER DE CULTURA DE LA
GENERALITAT VALENCIANA

Informe paisatgístic de la vall del Vernissa

***i establiment d'impacte produït sobre el paisatge
per la "Propuesta de Actuación Integrada del Sector
Vernissa Golf". Termes municipals d'Alfauir, Ròtova,
Ador i Palma.***

Decret 93/1994, de 24 de maig, del Govern Valencià, pel qual es declara bé d'interés cultural, amb categoria de monument, el monestir de Sant Jeroni de Cotalba.

Notes sobre una visita al monestir de Sant Jeroni de Cotalba.

CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA

Antecedents.-

El Ple del Consell Valencià de Cultura aprovà amb data 23 de desembre de 2002 recomanar les actuacions prèvies per a garantir la visita guiada al monestir objecte del present escrit, i igualment va donar la seua conformitat a l'oferta de fer una visita al recinte per redactar un informe més complet.

La visita de la Comissió de Llegat Històric i Artístic.-

La Comissió de Llegat acordà fer una visita el mes d'octubre de 2003, amb el vist-i-plau dels òrgans del Consell Valencià de Cultura. La visita tingué lloc el dia 15, en base a la invitació de la propietat i va incloure una sessió de treball a l'Ajuntament d'Alfauir.

La visita va recórrer l'itinerari previst, que de moment es limita al compliment del que preveu la Llei de patrimoni cultural quant al règim de visites públiques. Aquest recorregut va consistir en l'església, gòtica al seu inici, i transformada en un interior barroc i una alçada. La propietat, representada pel Sr. Federico Trénor, i l'arquitecta de la Conselleria de Cultura i Educació, ens van explicar els treball començats i no acabats de condicionament provisional del local, lloc on s'instal·larà una exposició temàtica introductòria a la visita; claustres, inferior i superior, dels quals se'n pot observar la qualitat del conjunt i el seu bon estat de conservació; refectori i sala capitular, jardí i aqüeducte gòtic, de gran extensió i situat en un bosc de pins. La Comissió de Llegat vol destacar com el conjunt, incloent-hi l'immoble, el jardí, l'aqüeducte i el bosc, s'han conservat sense importants modificacions, i mostren el

que fou un monestir de l'època fundacional. L'església, malgrat el seu canvi barroc, és un excel·lent local. ➡

CONCLUSIONS.-

Primera.- La rellevància històrica, a més de monumental i arquitectònica, el bon estat de conservació, i la bona disponibilitat de la propietat entenem que haurien de traduir-se en un nivell de col·laboració institucional que facilitara la visita guiada, compatible amb la reserva d'espais privats. En aquest sentit de moment caldria reiterar a la Conselleria la conveniència de procedir a acabar les tasques pendents per fer possible una visita setmanal, i preveure pròximament la seua ampliació.

Caldria fomentar l'estudi i la divulgació de la història del monestir, en relació a la comarca i la comunitat; això podria traduir-se en algun llibre, el qual podria ser objecte de coedició... Recomanar la recuperació d'alguna obra del pare Borràs, monjo que va estar al monestir, amb alguna rèplica o còpia que podria retornar al seu lloc. Igualment la confecció d'algun audiovisual podria ser oportuna.

Segona.- Respecte a un actiu refectori o hospederia, reconvertida en almàssera, caldria estudiar la solució. El recinte està presidit per una obra del Pare Borràs al·legòrica al seu ús inicial, i per això el Consell Valencià de Cultura considera que caldria que la sala es recuperara en el sentit del seu destí primer, la qual cosa seria més fidel històricament i posaria en valor l'obra del Pare Borràs.

Tercera.- Es veu la conveniència de condicionar el bosc existent en el recinte i que és part d'aquest, i de protegir l'aqüeducte i millorar el seu estat recuperant-ne els arcs. Actualment s'ha pogut comprovar que el bosc de pins necessita ser netejat i podat. ➡

Quarta.- Finalment, i com a qüestió bàsica o d'especial importància, i a la vista d'algunes actuacions, com són l'autovia en execució, la planta de residus existent, un polígon industrial, o altres projectes urbanístics, les administracions públiques han de procurar per la preservació de l'entorn del monestir, delimitant uns usos adients i uns límits que conserven els valors mediambientals, paisatgístics i patrimonials existents. El Consell Valencià de Cultura suggereix que la Conselleria

de Cultura i Educació estudie la delimitació de l'entorn del B.I.C. i les seues parts frontereres, en la mesura que poden afectar-lo des del punt de vista paisatgístic i cultural, i sol·licita que se li facilite una còpia de l'estudi una vegada fet.

Com que el monestir és de titularitat privada, caldria que l'Administració i la propietat arribaren a un conveni de col·laboració, en el qual les parts establiren el règim públic i privat dels recintes, així com altres elements que afecten a la conservació, la visita i l'ús del conjunt.

Aquestes conclusions es dedueixen del fet innegable que estem davant d'un autèntic referent patrimonial enclavat en un entorn molt remarcable.

El present informe s'ha de fer arribar a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, a la Conselleria de Cultura, Educació i Esports, als ajuntament d'Alfauir, Ròtova i Gandia, i a la propietat.

CATÀLEG DE BÉNS PATRIMONI CULTURAL

Josep A. Gisbert Santonja, arqueòleg.

Novembre, 2001.